

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת נחמה ליבוביץ שבת העשרים וארבע

פרק כ"ט ל"ח - מ"ו
קרבן תמיד

תצוה (תשכ"ה)

א.א.א. שאלה כללית

(כ"ט ל"ח) "וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה שנים ליום תמיד את הכבש האחד תעשה..."

בהקדמת ר' יעקב בר' שלמה ו' חביב (בעל עין יעקב), לספר "עין יעקב" בדברו על מאמר שמעון הצדיק 'על שלשה דברים העולם עומד' "על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים".

...ואין ראוי לפרש כונת שמעון הצדיק בלשון "עבודה" אלא על עבודת הקרבנות בלבד, כיון שלא פרש עוד, רק אמר סתם "על העבודה", כי הלא התפילה קרויה "עבודה שבלב" כמו שאמרו בספרי על הפסוק (דב' י"א ג) "ולעבדו בכל לבבכם" - איזו היא עבודה, שהיא בלב? הרי אומר: זו תפילה.

ויסכים זה עם מאמר מצאתי כתוב בשם המדרש ובקשתיהו ולא מצאתיהו בכל שיתא סדרי וזהו נוסחו:

בן זומא אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד". בן ננס אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא: "ואהבת לרעך כמוך". שמעון פן פזי אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא (שם) "כ"ט ל"ט": "את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים", עמד ר' פלוני על רגליו ואמר: "הלכה כבן פזי! דכתיב (שם) "כ"ה ט"ו" "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו".

א.א.א. נסה להסביר מאמר תמורה זה, כיצד פסוקנו הוא פסוק "כולל יותר"?

ב. מ"ג ונועדתי שמה לבני ישראל

רש"י ד"ה ונועדתי שמה:

אתוודע עמם בדבור כמלך הקובע מקום לדבר עם עבדיו שם.

הרא"ם מקשה: ולמה לא הקדים לפרש כך בכ"ה כ"ב: "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת", ולא פרש כך בפרקנו מ"ב אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם.

א.א.א. ישוב קושייתו!

ג. מ"ג ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי.

זבחים קט"ז: "ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי" - אל תקרי "בכבודי" אלא במכובדי. דבר זה רמזו הקב"ה למשה ולא ידע עד שמתו בניו של אהרן. כיון שמתו בני אהרן, אמר לו: "אהרן אחי, לא מתו בניך אלא לקדש כבודו של מקום עליהם".

[רש"י ד"ה כדי שיתקדש כבודו של מקום עליהם: להודיע שהוא בורא על יריאיו ומיודעיו וזהו (ויקרא י') "הוא אשר דבר ה'" אלי ביום שנצטויתי על המשכן "ונקדש בכבודי" - באותם הנכבדים והקרויים לי אקדש.]

וכיון שידע אהרן, שבניו ידועי מקום הם, שתק וקיבל שכר על שתיקתו שב' "וידם אהרן". וכן בדוד הוא אומר (תהלים ל"ז) "דום לה' והתחולל לו", אע"פ שהוא מפיל לך חללים - דום!

רש"י ד"ה בכבודי: שתשרה שכינתו בו.

ומדרש אגדה: אל תקרי "בכבודי" אלא "במכובדי" - במכובדים שלי. כאן רמז לו מיתת בני אהרן ביום הקמתו וזהו שאמר משה (ויקרא י') "הוא אשר דבר ה' בקרובי אקדש" והיכן דיבר? "ונקדש בכבודי".

1. בס' שני לוחות הברית חלק "תורה שבעל פה אות א' נאמר: אל תקרי ב' בתלמוד כמה פעמים, וקבלתי: כל מקום שאמר "אל תקרי" הוא משום שיש איזו קושיה המורה כן, שלא לקרא כך אלא כך, כמו (ישע' ב"ד) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך" - אל תקרי "בניך" אלא "בונך" שחז"ל עשו "אל תקרי" זה, שמלת "בניך" מיותר, מאחר שאמר ברישא "וכל בניך", די לו לומר "רב שלום" אלא אל תקרי; וכן (ישע' נ"ו ב') "שומר שבת מחללו" - אל תקרי "מחללו" אלא "מחול לך" משום דקשה ליה דאלו קאי על השבת היה לו לומר: "מחללה" בלשון נקיבה... ועוד אני אומר: כי לפעמים אומר "אל תקרי" אף כשאין לו קושיה בקריאה והוא משום שאותו דבר בעצמו מקובל איש מפי איש, וכדי שלא ישכח מפייהם ומפי זרעם שמו כמו סימנא בפיהם והציבו ציונים לדבר ואמרו "אל תקרי".

היש גם בפסוקנו "קושיה בקריאה" שבגללה אמרו כאן אל תקרי? ואם כן - מה?

2. מהו הרעיון הכללי הכללי בדברי דרשת אל תקרי זו?

3. לדעת בעל הכתב והקבלה החבול בין הפשט והדרש בדברי רש"י בתפישת המלה "בכבודי" הוא כחבול בין שני הפסוקים הבאים: (לפי הסדר של ספרי המקרא)

ישעיה נ"ו ז': "והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפילתי".

תהילים ק"ט י"ד: "ואני תפילתי לך ה' עת רצון". הסבר, כיצד?

ד. מ"ה ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לאלוקים.

מ"ו וידעו כי אני ה' אלוהיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם.

העמק דבר ד"ה וידעו כי אני ה' :

זו מעלה גדולה יתירה שהובטחה להם בפ' זה על מה שהובטח להם בפסוק מ"ה.

1. הסבר מהי "המעלה הגדולה" שנתווספה להם בפ' מ"ו על הנאמר בפ' מ"ה.

העזר בדברי ר' עקיבא אבות ג' י"ד:

חביבים ישראל שנקראו בנים למקום,

חביבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום.

xx 2. היכן מצינו בספר שני פסוקים בזה אחר זה העומדים ביחס כזה כפסוקים מ"ה-מ"ו בפרקנו?

תשובות יש לשלוח לנחמה ליבוביץ, ירושלים - קרית-משה
נא להשאיר שולים רחבים מן הצד לתקונים ולהערות!

שאלות בטעמי המקרא העורך: מיכאל פרלמן

(א) שמות כ"ח ח' זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר

וכן הפיסוק ב לט ב. ה. ח.

כ"ח ו' זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה חשב

כ"ח ה' והם יקחו את-הזהב ואת-התכלת ואת-הארגמן

ואת-תולעת השני ואת-השש

(1) השווה את הפיסוק השונה בין כ"ח ו' ובין כ"ח ח'. מהו יכול ללמדנו בכלל ובפרט בדבר היחס בין תלישא גדולה ובין גרש?

(השווה גם כ"ח כ"א והאבנים תחיון על-שמת בני-ישראל שטים עשרה על-שמתם...)

(2) במה שונה כ"ח ה' מן הפיסוק של יתר הפסוקים ומה גרם לכך?

(ב) כ"ח ל"ג ועשית על-שוליו רמני תכלת וארגמן ותולעת שני על-שוליו סביב...

האם המלה "רמני" מוטעמת בקדמא או בפשמא? נמק את תשובתך.

(ג) השווה: כ"ח מ"ד חקת עולם לו ולזרעו אחריו

ל' כ"א והיתה להם חק-עולם לו ולזרעו לדורתם

ב-כ"ח מ"ג קשורה המלה "לו" אל "חקת עולם" ואילו ב-ל' כ"א קשורה "לו" אל "ולזרעו". מהי סיבת הפיסוק השונה?